

Dövmeli Bedenler

Bir Beden Sosyolojisi Kitabı

Cihan ERTAN

phoenix

Takdim

İnsana dair çalışmalar, içinde gerçekleştikleri dönemin kültürel, siyasal ve ekonomik koşullardan ayrı değerlendirilemez. Toplum içindeki bireylerin gereksinimleri, tarihin farklı dönemlerinde ve farklı toplumsal yapılar da benzerlik gösterse de söz konusu dönemi ifade eden, o ihtiyacın karşılanma biçimi, gerçekleştirilme araçları ve somutlaşmış toplumsal görünüm leridir. Bu anlamda bir dönemi ya da bir toplumsal yapıyı diğerinden ayıran karakteristik özellik, söz konusu dönemin gündelik pratiklerinden hareketle açıklanabilir. Aynı zamanda herhangi bir durumun karşılanma biçimi, toplumsal yaşam içinde somutlaşmış hali ve ona yüklenen toplumsal anlamlar önem kazanmaktadır. Bir sosyal bilimci için, ne sorusu yerini nasıl sorusuna bırakırken, araştırma sürecinde tüketilenin ne olduğu ya da neden tüketildiği değil, nasıl tüketildiği ve tüketilirken ortaya çıkan anlamlar, tarz ve yordamın izleri sürülmelidir.

Geç modern dönem olarak tanımlanmakta olan günümüz toplumunda birey, teknoloji ile sarmalanmış, hızlı, karmaşık ve sürekli değişen bir ortamda var olmaya çabalar ken; üretmekten çok tüketerek anlanmak konumundadır. Gündelik

hayatı var olma ve mücadele alanı olarak tanımlarsak, bu akışkan ortamdaki birey için varoluş mücadelesi hayli çetin geçmektedir. Tüketerek üretmek zorunda kalan birey için gündelik yaşam, kültürel kimlik ve yaşam tarzı üzerinden tanımlanmakta ve anlamlandırılmaktadır. Dolayısıyla, bireyin yaşamak için attığı her adım aynı zamanda toplum içinde bir varoluş mücadelesine dönüşmektedir. Bu durumda, tüm sıradan pratikler, zaman içinde bireyin direniş odaklarına dönüştüğü birer taktik ve strateji olarak okunabilir.

Bu perspektiften hareket eden Cihan Ertan, tarihin çeşitli dönemlerinde bazen suça ve suçluya işaret eden bir damgaya, bazen sınıfsal bir göstergeye dönüşen, bazen de süs ve moda olarak taşınan “dövme”yi, günümüz tüketim toplumunda, dövmeli bedenler üzerinden, beden sosyolojisi ve popüler kültür okuması yaparak derinlemesine ve titiz bir sosyal bilimci olarak analiz etmektedir. Beden, toplumsallığın ve kültürel pratiklerin somutlaştığı bir metine dönüşürken, bedensel pratikler bu anlamda çözümlenmeye muhtaçtır. Cihan Ertan’a göre; dövme bedene işlenen bireysel ve toplumsal anlamları içerirken aynı zamanda bir anlam üretme aracına dönüşmekte ve birey için toplumsal yaşamda, konumlandığı alanı ifade eden, direniş aracına dönüşen birer strateji, taktik, başkaldırı ve teslim olma anlamları taşımaktadır. Ertan, teori ile pratiği buluşturduğu çalışmasında; beğeni, yaşam tarzı, mücadele gibi kavramlara odaklanarak, kültürel çalışmalar, beden sosyolojisi ve popüler kültüre ilişkin ayrıntılı bir okumayı son derece etkin biçimde tasarlanmış ve irdelenmiş bir alan araştırması ile sürdürmektedir.

Cihan Ertan, bireylerin dövme yaptırma hikayelerini ve dövmelerinin taşıdığı toplumsal anlamları içeren alana ilişkin zengin veriyi, ilgili alandaki kuramsal tartışmalarla yoğurarak, tematik analizler yapmaktadır. Sonuçta saha verilerinden hareketle günümüz toplumunda beden modifikasyonu, beden üzerinden anlam üretme ve popüler alana dair ürünlerin taşıdığı anlamları ayrıntılı olarak dövme örneği üzerinden elinizdeki bu kitapla zevkli bir okumaya dönüştürmektedir.

Doç. Dr. Gönül Demez
Antalya 2017

İçindekiler

Takdim	5
Önsöz	11
Giriş	9

Popüler Kültür, Kültür Endüstrisi ve Tüketim

Kültürü.....	29
Tüketim ve Popüler Kültür: Kuramsal Perspektifler.....	30
Eleştirel Yaklaşımlar.....	41
Metâ ile İlişki Kurmak: Kültür İnşası ve Kültür Çalışmalar.....	48
Tüketirken Üretmek: Alternatif Anlamaların Üretim.....	55

Bedene Yönelik Sosyolojik Bir Yaklaşım

65	
Beden ve Tüketim Kültürü.....	80
Bir Anlam Üretme Aracı Olarak Beden ve Kimlik.....	87
Benlik, Kimlik ve Beden.....	92
Beden Modifikasyonlarının Toplumsal ve Bireysel	
Anlamlar	96

Bir Beden Modifikasyonu Olarak Dövme

109	
Dövmenin Tarihi: İlkel Kabilelerden Batı Dünyasına	111
Eski Uygarlıklarda Dövme ve Dövmenin Farklı Anlamlar	115
Dövmenin Modern Görünümleri.....	122

Tüketim Kültürü Dinamikleri İçinde Dövme Pratiği:	
Dövmenin Metalaşması.....	125
İletişim, Etkileşim ve Anlam Üretme Aracı Olarak Dövme ve	
Beden.....	136
Anlamın Sembolik Seyri.....	142
Dövmenin Anlam Haritası	147
Aidiyet Aracı Olarak Dövme	147
Aidiyetlerin Hiyerarşisi	159
Aidiyetin Kuralları.....	167
Farklılaşma, Bireysel Kimlik, Benlik ve Dövme	169
Farklı Olandan Farklılaşma	182
Politik Ayrışma.....	192
Toplumsal Cinsiyet ve Dövme.....	197
Ötekiliği Bedenlerden Okumak.....	211
Din ve Bireysel İnanç Sistemlerinin Dövme İle Olan	
İlişkiseliliği	238
Bedenin Politik Sesi: Dövmenin Direniş Örüntüleri	248
Başkaldıran Bedenler	252
Bireysel Yaşam Döngülerinin Sembolik İzleri	267
Sosyal Statü ve Dövme.....	276
Sonuç	287
Kaynakça.....	295
Ek 1 – Görüşmecilerin Yaş, Cinsiyet ve Mesleğe	
Göre Demografik Dağılımı	317

Önsöz

Bu çalışma uzun zamana yayılan bir emeğin sonucunda ortaya çıktı ve bu emeğin üzerinde hakkı olan çok sevdiğim, saydığım ve değer verdiğim isimler var. Başta annem Zerrin ERTAN ve babam Adem ERTAN'a verdikleri sonsuz ve karşılıksız destek için teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca, cömert bir şekilde akademik bilgilerini benimle paylaşmalarının yanı sıra; gösterdikleri özveri ve bana olan güvenlerini hiç kaybetmedikleri için başta danışmanım Gönül DEMEZ olmak üzere; Ali ERGUR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, bu çalışmanın kitap hâlini almasındaki desteği, yine bana olan güveni ve gösterdiği sabrı için Ali ESGİN'e şükranlarımı sunarım. Bununla birlikte, son ve belki de en önemli olarak, araştırmayı yürütmek için alana çıktığımda, bireysel dövme öykülerini paylaşmak konusunda gönüllü olan, bana hayatlarını açan tüm görüşmecilerime katkıları ve birbirinden değerli dostlarıma da benden esirgemedikleri destekleri için çok teşekkür ederim.

Cihan ERTAN
Düzce, 2017

Giriş

Toplumsal alanda var olma, kendini ifade etme, bir kimlik ve benlik oluşturma çabası içinde olan bireyler için tüketim, temel bir araçtır. Giyilen elbiseler, saç modelleri, dövme ve piercing gibi beden modifikasyonları, makyaj, gidilen mekânlar, sahip olunan otomobil, dinlenen müzik, izlenen filmler ve daha birçok tüketim pratiği, bireylerin kendilerini kültürel olarak konumlandırmalarına ve ifade etmelerine aracılık etmektedir. Dolayısıyla, tüketilen ürünlerin, hem bireyler için hem de belirli bir kültürel yapılanma içinde, karşılık bulduğu sembolik anlamları söz konusudur. Anlamın sembolik olarak inşa ediliyor olması aynı zamanda onun değişkenliğine ve/veya sabit olmayışına işaret etmektedir. Örneğin, bedenine dövme yaptırmış olan bir kişinin, ilk olarak tamamen estetik kaygılarla, bedenini süslemek ve belirli bir modayı takip etmek için yaptırmış olduğu düşünülebilir; ancak, söz konusu kişinin dövmeyi tüketirken ürettiği sembolik anlam başka bir yöne işaret ediyor olabilir. Dolayısıyla, tüketim üzerinden üretilen anlam, bireysel deneyimlerden ayrı biçimde düşünülemez ve bu bireysel deneyimlerin araştırılması, sosyal dünyalara açılan kapıların aralanması anlamına gelmektedir.

Tüketim, doğal olarak bir üretim sürecinden, bir endüstriden ve pazar ekonomisinden ayrı bir biçimde ele alınamaz.

Başka bir ifadeyle, bireylerin ürettikleri ürünler, endüstriyel bir sürecin sonunda ortaya çıkmakta ve bireylere sunulmaktadır. Dolayısıyla, kültür ürünlerinin üreticileri konumunda olanlar, bireylerin tükettikleri üzerinden kâr elde ederler. Buradan hareketle, elde edilen bu kârın sürdürülebilirliği, bireylerin tüketmeye devam etmelerine bağlı olduğu ifade edilebilir. Bu devamlılığı sağlamak için üreticiler, bireylerin tüketim motivasyonunu sürekli olarak canlı tutmak ve yenilemek zorundadırlar. Ancak bu durum, bireylerin pasif bir şekilde, verileni tüketen bir kitleye indirgenmeleri sonucunu doğurmaz. Bireyler, yaşamlarını salt pasif tüketim pratiği örüntüleri etrafında örgütlemeyebilirler. Bilakis; tüketim, aktif olarak anlamın üretildiği ve örüntülerinin yüksek seviyede çeşitlilik gösterdiği bir pratiktir. Fiske (1999), metâ, üretim ve tüketim arasındaki ilişkide, gücü metâyı üretenlerin tarafına yerleştirerek bakmaz. Üreticiler, ürettikleri metâlardan kazanç elde ederler ve tüketime motive edilmiş bireyler de ürünlere bedelinin üzerinde ücret ödeyerek sömürülen bir tabakayı teşkil ederler ve bu bir kısır döngüdür. Fiske (1999) bunu reddetmez ancak "ait kılma" (Fiske, 1999: 27) olarak kavramsallaştırdığı, tâbi kılınanların, kendilerine tüketmek için sunulan metâları kendi kültürlerini oluşturmak için kullandıkları sürecin altını çizerek ve tüketicilerin bir şekilde metâların anlamlarını dönüştürebildiklerini ileri sürerek, tüketicinin anlam oluşturmadaki aktif rolüne de dikkat çeker. Bu, kültürel çalışmalar geleneğindeki hâkim bir bakış açısıdır. Buna göre; kültürel uygulamalar ve onların anlamları, her zaman değişebilmektedir ve anlamın ortaya çıktığı bağlam son derece önemlidir. Ancak kültürel çalışmalar, popüler kültürün pasif bir tüketim eylemi olabileceği ya da insanların kültürel açıdan aldatılabileceği gerçeğini de göz ardı etmez. Bundan ziyade, bu iki potansiyel

durumu da göz önünde bulundurarak, kültürün üretim, dağıtım ve tüketim süreçlerinin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gerektiğini ileri sürer (Storey, 2000).

Bu bağlamda çalışmanın birinci bölümünde, kültür endüstrisi, kitle kültürü ve popüler kültür tartışmalarına yer verilmiş ve tüketime ilişkin sosyolojik yaklaşımlar tartışılmıştır. Kültürel ürünlerin tüketim süreci, piyasa ekonomisi mantığı içinde kapitalist düzenin kendini sürekli var etme çabası ve bu dinamik içerisinde bireyin, tüketim üzerinden kendi özel hatta kimi zaman muhalif anlamlarını ürettiği diyalektiği içine yerleştirilmeye ve ele alınmaya çalışılmıştır.

İkinci bölüm, beden ve bedene yönelik sosyolojik tartışmalara ayrılmıştır. Bu bağlamda, bedenin toplumsal iletişim, etkileşim, kültür ve toplumsal yapı kapsamında nerede yer aldığı, bedene yönelik değişen algılar, beden imajları, tüketim kültürü içinde bedenin konumlandırılışı ve bireysel bir alan olarak bedenin, kimlik ve benlik ile ilişkisi incelenmektedir. Çalışmanın kapsamı içine beden sosyolojisinin dâhil edilmesi oldukça anlamlıdır. Zira tüketilen kültürel ürünlerin sonuçlarının ortaya çıktığı, bireyin bunlar vasıtasıyla hem kendi hem de diğerleriyle etkileşime girmesine olanak tanıyan belki de en belirgin alan bedendir. Bedenin, yoğun bir şekilde sadece sosyolojinin değil diğer sosyal ve insan bilimlerinin de inceleme alanına girmesi 1980'lerle birlikte gerçekleşmiştir (Shilling, 2008). Ancak bu, klasik sosyoloji içinde bedenin tamamen ihmal edilen bir konu olduğu anlamını taşımamakta, daha ziyade ilginin azlığına ve bedene yönelik algının farklılığına işaret etmektedir. Klasik sosyoloji içinde bedenin sosyal eylem konusunda ilgi görmediği ve aklın ya da düşüncenin pasif bir taşıyıcısı olarak algılandığı görülmektedir (Shilling, 2008). Shilling (2008), bunun nedenini, klasik sosyologların, 18. yüz-

yıl sonu ve 19. yüzyıl başlarında Avrupa’da ortaya çıkan endüstriyel, politik ve ideolojik devrimleri anlamaya yönelmeleri, bu ortamın yarattığı sınıf çatışması, iş bölümü ve rasyonelleşme süreci gibi konularla ilgilenmeleri ve genel olarak sosyolojinin, toplumdaki değişme, sosyal kontrol ve düzen için gerekli olan koşullar üzerine yoğunlaşması olarak açıklamaktadır.

1980’lerle birlikte ortaya çıkan beden sosyolojisi bedeni, salt doğa ve biyolojinin hâkim olduğu bir bakış açısından çıkartarak, onu daha sosyo – kültürel bir bağlamda ele alıp inceleme ve sorgulama amacını taşımaktadır (Blackman, 2008). Bedenin, sosyolojik gündemin içinde yoğun bir şekilde yer almasına neden olan belirli sosyal faktörler söz konusudur. Shilling’e göre (2008) bunlar, 1960’larda yükselmeye başlayan ikinci dalga feminizminin ilerleyen yıllarda, doğurganlık ve kürtaj konularıyla, politik gündemdeki gelişimiyle kadınların bedenleri üzerindeki haklarını erkeklerden geri istemeleri; erkeklik çalışmalarının ortaya çıkmasıyla erkek bedeni imajlarının tartışılmaya başlaması, Avrupa ve Amerika’da yaşlı nüfusun artmaya başlamasıyla birlikte bedene yönelik sağlık ve bakım hizmetlerindeki gelişim ve bu tıbbi gelişimle birlikte gelen, daha iyi bir yaşam beklentisidir.

Makro sosyolojinin bedeni ihmal eden sistem odaklı kuramsal yaklaşımına karşın, etnometodoloji ve fenomenoloji gibi mikro sosyolojik yaklaşımlar, aktörü ve onun toplumsal yapı ile olan karşılıklı aktif etkileşimini merkeze koyarak; bedeni araştırma gündemine yerleştirmişlerdir. Turner’a (2008) göre, bedene yönelik fenomenolojik bakış sosyoloji için özellikle önemlidir. Buna göre beden, belirli fizyolojik özellikleri olan bir obje ve yaşlanma ve bozulma gibi doğal süreçlere tâbiyken o, sadece fiziksel bir oluşumdan ibaret değildir. “Cisimleşmiş bir bilinçli-

lik olarak beden, sembolik anlamlarla kaplanmışır” (Turner, 2008: 52). Beden sosyolojisi bu cisimleşmeyi, sosyal organizasyonun tortusu olarak değil daha ziyade sosyal organizasyonu, bu cisimleşmenin yeniden üretilmesi olarak algılamaktadır. Cisimleşme, sosyal yaşam içindeki tarafsız bir durağanlık değildir. Başka bir ifadeyle beden, kültürel inançlar, semboller ve pratikler dünyasında konumlanmışır ve sınıfı, toplumsal bölünmeyi, toplumsal cinsiyeti ve kimliği ifade eden politik esasları temsil etmektedir (Frank, 1999: 135; Turner, 2008). Turner’ın (2008: 55) ifadesiyle, “benim bilinçliliğim, cisimleşmeyi içermektedir. Ben, hem bir bedene sahibim hem de bir bedenim.” Dolayısıyla beden, içinde yer aldığı sosyo – kültürel dünyanın izlerini yansıtan, aynı zamanda da bireylerin kendilerini ifade etmek için kullandıkları somutlaştırılmış ya da cisimleştirilmiş bir araçtır. Başka bir ifadeyle beden, bireylerin kendi dışlarında kalan diğer insanlar ve dünya ile ilişki kurma ve etkileşime girmelerine imkân tanıyan bir ara yüz gibidir. Yani beden, benlik ve toplum arasındaki, vücut bulan ve cisimleşen bir bağdır ve sosyalizasyon süreci boyunca içinde var olduğu toplumun kültürel yapısı tarafından şekillendirilir. Ancak kültür ve beden arasındaki iletişim tek yönlü değildir. Beden bir taraftan içinde bulunduğu toplumsal ve kültürel koşulların etkisi altındayken, bir taraftan da bireylerin üzerinde söz sahibi olduğu, bireysel olarak verdikleri kararlar doğrultusunda dönüştürüp değiştirdikleri, yüksek derecede kişiselleşmiş bir projedir.

Günümüz toplumlarında beden, tüketim kültürünün yadsınamayacak etkisiyle, benlik algısıyla birleştirilerek, üzerinde yapılacak bir dizi değişikliklere açık hale gelmiştir. Bakışın ve görünüşün nesnesi olarak beden, gelişen teknolojiyle birlikte, yenilenip değiştirilebilir ve üzerinde birtakım düzenlemeler yapılabilen bir proje halini almıştır. Kozmetik sektö-

Kaynakça

- Abinnet, R., *Culture And Identity*, Sage Publications, London, 2004.
- Adams, J., *Marked Difference: Tattooing and its Association with Deviance in the United States*, *Deviant Behavior*, Vol. 30, No. 3, 2009, pp. 266 – 292.
- Adorno W., T.; Horkheimer, M., *Aydınlanmanın Diyalektiği*, çev., Ülner N.; Karadoğan E., Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2010.
- Aldridge, A., *Consumption*, Blackwell Publishing, Oxford, 2003.
- Arık, B., Raymond Williams, Çoban B. (Ed.), *Kadife Karanlık II*, Su Yayınevi, İstanbul, 2006, s. 117 – 139.
- Arnould, E., *Consumer Culture Theory: Retrospect and Prospect*, *European Advances in Consumer Research*, Vol. 7, 2006, s. 605 – 607.
- Atkinson, M.; Young, K., *Flesh Journeys: neo primitives and the contemporary rediscovery of radical body modification*, *Deviant Behavior*, Vol. 22, No. 2, 2001, pp. 117 – 146.
- Bamberg, M.; De Fina, A.; Schiffrin, D., *Discourse and Identity Construction*, S. J. Schwartz; K. Luyckx; V. L. Vignoles

- (Ed.), *Handbook of Identity Theory and Research*, Springer Publication, New York, 2011, s. 177 – 199.
- Barker, C., *Cultural Studies: Theory and Practice*, Sage Publications, London, 2008.
- Barrett, T., *Modernism And Postmodernism: An Overview With Art Examples*, *Art Education: Content and Practice in a Postmodern Era*, J. Hutchens; M. Suggs (Ed.), National Art Education Association, Washington, 1997, s. 17 – 30.
- Bates, Ü. Ü.; Denmark, F. L.; Held, V.; Helly, D. O.; Hune, S.; Mascia – Lees, F. E.; Pomeroy, S. B.; Somerville, C. M.; *Women’s Realities, Women’s Choices: An Introduction to Women’s Studies*, Oxford University Press, New York, 2005.
- Baudrillard, J., *Simülakrlar ve Simülasyon*, O. Adanır (çev.), Doğubatı Yayınları, Ankara, 2008.
- Bauman, Z., *Akışkan Modern Dünyadan 44 Mektup*, çev. P. Sıral, Habitus Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- Bauman, Z., *Modernite, Postmodernite ve Etik*, A. Yıldız (çev.), *Doğu Batı*, Sayı: 19, 2011, s. 53 – 67.
- Bauman, Z., *Bireyselleşmiş Toplum*, çev. Y. Alogan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2001.
- Bauman, Z., *Küreselleşme*, Ayrıntı Yayınevi, İstanbul, 1999.
- Bell, S., *Tattooed: A Participant Observer’s Exploration of Meaning*, *Journal of American Culture*, Vol. 22, No. 2, s. 53 – 58.
- Bennett, A., *Culture and Everyday Life*, Sage Publications, London, 2005.
- Berger, P. L.; Luckmann, T., *The Social Construction of Reality*, Penguin Books, London, 1966.

- Bernasconi, R., Othering, F. Halsall; J. Jansen; S. Murphy (Ed.), *Critical Communities and Aesthetic Practices*, Springer, London, 2012, s. 151 – 161.
- Berthelot, J. M., Sociological Discourse and the Body, M. Featherstone; M. Hepworth; B. S. Turner (Ed.), *The Body: Social Process and Cultural Theory*, Sage Publications, London, 1999, s. 390 – 405.
- Best, S.; Kellner, D., Postmodern Teori: Eleştirel Soruşturmalar, M. Küçük (çev.), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2011.
- Bilgin, N., Sosyal Düşünce de Kent Kimliği, *İdeal Kent: Kent Araştırmaları Dergisi*, Sayı 3, 2011, s. 20 – 47.
- Blackman, L., *The Body*, Berg Publishers, London, 2008.
- Blanchard, M., Post-Bourgeois Tattoo: Reflections on Skin Writing in Late Capitalist Societies, *Visual Anthropology Review*, Volume 7, Number 2, 1991, s. 11-21.
- Bocock, R., Tüketim, İ. Kutluk (çev.), Dost Kitabevi, Ankara, 1997.
- Bordo, S., Unbearable Weight, Feminism, Western Culture, and The Body, University of California Press, Berkeley, 1995.
- Bourdieu, P., *Distinction*, R. Nice (çev.), Harvard University Press, Cambridge, 2002.
- Bourdieu, P., *Masculine Domination*, R. Nice (çev.), Stanford University Press, Stanford, 2002.
- Bowman, P., *Deconstructing Popular Culture*, Palgrave Macmillian, New York, 2008.
- Braithwaite, R.; Robillard, A.; Woodring, T.; Stephens, T.; Arriola, K. J., Tattooing and body piercing among adolescent detainees: Relationship to alcohol and other drug use, *Journal of Substance Abuse*, Vol. 13, 2001, s. 5 – 16.

- Brooks, T. L.; Woods, E. R.; Knight, J. R.; Shrier, L. A., Body Modification and Substance Use in Adolescents: Is There a Link?, *Journal of Adolescent Health*, Vol. 32, 2003, s. 44 – 49.
- Brubaker, R.; Cooper, F., Beyond “identity”, *Theory and Society*, Vol. 29, 2000, s. 1 – 47.
- Burke, P., Kùltür Tarihi, M. Tunçay (çev.), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008.
- Cardasis, W.; Huth-Bocks, A.; Silk, K. R.; Tattoos and antisocial personality disorder, *Personality and Mental Health*, Vol. 2, 2008, s. 171 – 182.
- Carr, C. L., Tomboy Resistance and Conformity: Agency in Social Psychological Gender Theory, *Gender & Society*, Vol: 12, No: 5, 1998, s. 528 – 553.
- Chaney, D., Yaşam Tarzları, İ. Kutluk (çev.), Dost Kitabevi, Ankara, 1999.
- Chen, S.; Boucher, H.; Kraus, M. W., The Relational Self, S. J. Schwartz; K. Luyckx; V. L. Vignoles (Ed.), *Handbook of Identity Theory and Research*, Springer Publication, New York, 2011, s. 149 – 177.
- Clarke, J., The Creation of Style, S. Hall; T. Jefferson (Ed.), *Resistance Through Rituals: Youth Subcultures in Post-War Britain*, Routledge, Taylor & Francis, London, 2006, s. 147 – 162.
- Clarke, J.; Hall, S.; Jefferson, T.; Roberts, B., Subcultures, Cultures And Class, S. Hall; T. Jefferson (Ed.), *Resistance Through Rituals: Youth Subcultures in Post-War Britain*, Routledge, Taylor & Francis, London, 2006, s. 3 – 60.
- Corbin, A.; Courtine, J. J.; Vigarello, G., Bedenin Tarihine Özsöz, A. Corbin; J. J. Courtine; G. Vigarello (Ed.), *Bedenin Tarihi 1: Rönesans'dan Aydınlanma'ya*, Yapı Kredi Yayın-

- ları, İstanbul, 2008, s. 7 – 13.
- Crane, D., *Moda ve Gündemleri*, Ayrıntı Yayınevi, İstanbul, 2003.
- Cregan, K., *The Sociology Of The Body*, Sage Publications, London, 2006.
- Crotty, M., *The Foundations of Social Research: Meaning And Perspectives in The Research Process*, Sage Publications, London, 2010.
- Csikszentmihalyi, M., *The Evolving Self*, HarperPerennial Publishing, New York, 1994.
- Çabuklu, Y., *Toplumsalın Sınırında Beden*, Kanat Yayınları, İstanbul, 2004.
- Çevik, N. K., (2013, 21 Ekim), *Anadolu'nun Bazı Yörelerinde Dövme Adeti ve Adetin Çağdaş Yaşamdaki Yeri*, <http://www.folklor.org.tr/Lists/Posts/Post.aspx?ID=21> adresinden erişilmiştir.
- Davis, K., A Dubious Equality: Men, Women, and Cosmetic Surgery, C. Malacrida; J. Low (Ed.), *Sociology of the Body*, Oxford University Press, Canada, 2008, s. 321 – 325.
- De Certeau, M., *Gündelik Hayatın Keşfi – I*, L. A. Özcan (çev.), Dost Kitabevi, Ankara, 2008.
- DeMello, M., 'Not Just For Bikers Anymore': Popular Representations of American Tattooing, *The Journal of Popular Culture*, Vol. 29, No. 3, 1995, s. 37 – 52.
- DeMello, M., *Bodies of Inscription: A Cultural History of the Modern Tattoo Community*, Duke University Press, Durham, 2007.
- Denzin, N; Lincoln, Y., Introduction: Entering the Field of Qualitative Research, N. K. Denzin; Y. S. Lincoln (Ed.), *The Landscape of Qualitative Research*, Sage Publications, London, 1998, s. 1 – 35.

- Deschesnes, M; Fines, P.; Demers, S., Are tattooing and body piercing indicators of risk-taking behaviours among high school students?, *Journal of Adolescence*, Vol. 29, 2006, s. 379 – 393.
- Dousti, M.; Asadi, H.; Jafary, F., Study of the Motivations for getting tattooed in student athletes in Iran □ Case study: University of Mazandaran, *International Journal of Sport Studies*. Vol., 2, No. 8, 2012, s. 409 – 413.
- Drummond, N., Men's Bodies: Listening to the Voices of Young Gay Men, *Men and Masculinities*, 2005, Vol. 7, No. 3, s. 270 – 290.
- During, S., *Cultural Studies: A Critical Introduction*, Routledge, London, 2005.
- Dying for Style: Iraqi Men Murdered for Clothing Choices, n. d., *Signature9* 21.10.2011 tarihinde <http://www.signature9.com/mens-style/dying-for-style-iraqi-men-murdered-for-clothing-choices> adresinden ulaşılmıştır.
- Eder, K., A Theory of Collective Identity Making Sense of the Debate on a 'European Identity', *European Journal of Social Theory*, Vol. 12, No. 4, 2009, s. 427 – 447.
- Elliott, A.; Lemert, C., *Yeni Bireycilik: Küreselleşmenin Duygusal Bedelleri*, B. Kıcıır (çev.), Sel Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- Falk, P., *The Consuming Body*, Sage Publications, London, 1994.
- Featherstone, M., Body, image and affect in consumer culture, *Body & Society*, Vol: 16, No: 1, 2010, s. 193 – 221.
- Featherstone, M., *Body Modification: An Introduction*, M. Featherstone (Ed.), *Body Modification*, Sage Publications, London, 2005, s. 1 – 15.

- Featherstone, M., *The Body in Consumer Culture*, M. Featherstone; M. Hepworth; B. S. Turner (Ed.), *The Body: Social Process and Cultural Theory*, Sage Publications, London, 1999, s. 170 – 197.
- Fenske, M., *Movement and Resistance: (Tattooed) Bodies and Performance*, *Communication and Critical/Cultural Studies*, Vol. 4, No. 1, 2007, s. 51 – 73.
- Ferguson – Rayport, S.; Griffith, M., R.; Straus, W. E., *The Psychiatric Significance of Tattoos*, *The Psychiatric Quarterly*, Vol. 29, Issue 1-4, 1955, s. 112-131.
- Firmin, M. W.; Tse, L. M.; Foster, J.; Angelini, T., *Christian Student Perceptions of Body Tattoos: A Qualitative Analysis*, *Journal of Psychology and Christianity*, Vol. 27, No. 3, 2008, s. 195 – 204.
- Fisher, J. A., *Tattooing the Body, Marking Culture*, *Body & Society*, Vol. 8, No. 4, 2002, s. 91 – 107.
- Fiske, J., *Popüler Kültürü Anlamak*, S. İrvan (çev.), Ark Yayınları, Ankara, 1999.
- Fiske, J., *Reading The Popular*, Routledge, London, 2000.
- Foucault, M., *Technologies Of The Self*, L.H. Martin; H. Gutman; P. H. Hutton (Ed.), *Technologies Of The Self: A Seminar With Michel Foucault*, Tavistock Publications, London, 1988, s. 16 – 50.
- Foucault, M., *Cinselliğin Tarihi*, H. U. Tanrıöver (çev.), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2003.
- Foucault, M., *İktidarın Gözü*, Seçme Yazılar 4, I. Ergüden (çev.), F. Keskin (yay. haz.), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2007.
- Foucault, M., *Özne ve İktidar*, Seçme Yazılar 2, I. Ergüden (çev.); O. Akınhay; F. Keskin (yay. haz.), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2005.

- Foucault, M., Benlik Teknolojileri, M. Foucault; H. Gutman; P. H. Hutton (edt.), Kendini Bilmek, G. Ç. Güven (çev.), Om Yayınevi, İstanbul, 2003, s. 32 – 86.
- Fournier, S., Consumers and Their Brands: Developing Relationship Theory in Consumer Research, *Journal of Consumer Research*, Vol. 24, 1998, s. 343 – 373.
- Fowler, B., Reading Pierre Bourdieu's masculine domination: Notes towards an intersectional analysis of gender, culture and class, *Cultural Studies*, vol. 17, No. 3, 2003, s. 468 – 494.
- Frank, A. W., For A Sociology of the Body: An Analytical Review, M. Featherstone; M. Hepworth; B. S. Turner (Ed.), *The Body: Social Process and Cultural Theory*, Sage Publications, London, 1999, s. 36 – 103.
- Frisby, D., Georg Simmel, Routledge Publisher, London, 2002.
- Gans J., Herbert, Popüler Kültür ve Yüksek Kültür, E. O. İncirlioğlu (çev.), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2007.
- Gans, E., The Body Sacrificial, T. Siebers (Ed.), *The Body Aesthetic: From Fine Art to Body Modification*, The University of Michigan Press, Michigan, 2000, s. 159 – 179.
- Gelis, J., Beden, Kilise ve Kutsal, A. Corbin; J. J. Courtine; G. Vigarello (Ed.), *Bedenin Tarihi 1: Rönesans'dan Aydınlanma'ya*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2008, s. 17 – 73.
- Giddens, A., Modernite ve Bireysel Kimlik: Geç Modern Çağda Benlik ve Toplum, Ü. Tatlıcan (çev.), Say Yayınları, İstanbul, 2010.
- Gill, R.; Hendwood, K.; McLean, C., Body Projects and the Regulation of Normative Masculinity, *Body & Society*, Vol. 11, No. 1, 2005, s. 37 – 62.
- Gittleson, N. L.; Wallfn, G. D. P., The Tattooed Male Patient,

- British Journal of Psychiatry*, Vol. 122, 1973, s. 295 – 300.
- Glaser, B.; Strauss, A., *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*, AldineTransaction Publishers, New Brunswick, 2006.
- Goulding, C.; Follett, J.; Saren, M.; MacLaren, P., *Process and Meaning in 'Gertting a Tattoo'*, *Advances in Consumer Research*, Vol. 31, 2004, s. 279 – 284.
- Göktürk, I., *Kültür Sosyolojisi*, Doğu Kitabevi, İstanbul, 2016.
- Hall, S., *The Emergence of Cultural Studies and the Crisis of the Humanities*, *The Humanities as Social Technology*, Vol. 53, 1990, s. 11 – 23.
- Hardt, M.; Negri, A., *Empire*, Harvard University Press, Cambridge, 2001.
- Hawkes, D.; Senn, C. Y.; Thorn, C., *Factors That Influence Attitudes Toward Women With Tattoos*, *Sex Roles*, Vol. 50, Nos. 9/10, s. 593 – 604.
- Hazar, M., (2006, 12 Aralık), Mardin "Kızıltepe-Bozhöyük" Yöresinde Beden İşaretleri, http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/mehmet_hazar_kiziltepe_beden.pdf adresinden erişilmiştir.
- Hebdige, D., *Subculture: The Meaning of Style*, Routledge, Taylor & Francis, London, 2002.
- Held, D.; McGrew, A.; Goldblatt, D.; Perraton, J., *Rethinking Globalization*, D. Held; A. McGrew (Ed.), *The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate*, Polity Press, Cambridge, 2003, s. 67 – 75.
- Hesmondhalgh, D., *The Cultural Industries*, Sage Publications, London, 2008.
- Hollender, J. A.; Einwohner, R. L., *Conceptualizing Resistance*, *Sociological Forum*, Vol. 19, No. 4, 2004, s. 533 – 554.

- Honeyman, K., Following Suit: Men, Masculinity and Gendered Practices in the Clothing Trade in Leeds, England, 1890 – 1940, *Gender & History*, Vol. 14, No. 3, 2002, s. 426 – 446.
- Huysen, A., After The Great Divide: Modernism, Mass Culture, Postmodernism, Indiana University Press, Bloomington, 1986.
- Immergut, M., Manscaping: The Tangle of Nature, Culture, and Male Body Hair, L. J. Moore; M. Kosut (Ed.), *The Body Reader*, New York University Press, New York, 2010, s. 287 – 305.
- İşık, E. İ., Toplumsal Teoride Beden: Beden Tekniklerinden Şizo - Analize, *Toplumbilim*, Sayı 5, 2006, s. 39 – 51.
- Jefferson, T., Cultural Responses of the Teds, S. Hall; T. Jefferson (Ed.), *Resistance Through Rituals: Youth Subcultures in Post-War Britain*, Routledge, Taylor & Francis, London, 2006, s. 67 – 71.
- Johnson, F. J., Tattooing: Mind, Body and Spirit. The Inner Essence of The Art, *Sociological Viewpoints*, Vol. 23, 2006, s. 45 – 61.
- Jones, C. B.; Butt, S.; Clayton, N., Body modification: Masculinity and tattooing in Santa Cruz, *University of Liverpool Department of Geography Research Report Series*, Vol: 4, 2004, s. 13 – 16.
- Jones, C. P., Stigma: Tattooing and Branding in Graeco – Roman Antiquity, *Journal of Roman Studies*, Vol. 77, 1987, s. 139 – 155.
- Joy, A.; Venkantesh, A., Postmodernism, feminism, and the body: The visible and the invisible in consumer research, *International Journal of Research in Marketing*, No: 11, 1994, s. 333 – 357.

- Kaiser, S. B.; Nagasawa, R. H.; Hutton, S. S., Fashion, Postmodernity and Personal Appearance: A Symbolic Interactionist Formulation, *Symbolic Interaction*, Vol. 14, No. 2, 1991, s. 165 – 185.
- Kale, N., Modernizm & Postmodernizm, *Doğu Batı*, Sayı: 19, 2011, s. 31 – 53.
- Karasar, N., Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayınları, Ankara, 1999.
- Keat, R., Scepticism, authority and the market, R. Keat; N. Whiteley; N. Abercrombie (Ed.), *The Authority of the Consumer*, Routledge, Taylor & Francis, London, 2005, s. 20 – 39.
- Kellner, D., Cultural Studies and Social Theory: A Critical Intervention, Ritzer G.; Smart B. (Ed.), *Handbook of Social Theory*, Sage Publications, London, 2003, s. 395 – 410.
- Kimmel, M., Masculinity as Homophobia: Fear, Shame, and Silence in the Construction of Gender Identity, T. F. Cohen (Ed.), *Men and Masculinity*, Wadsworth Publication, United States, 2001, s. 29 – 41.
- Klesse, C., 'Modern Primitivism': Non-mainstream Body Modification and Racialized Representation, C. Malacrida; J. Low (Ed.), *Sociology of the Body*, Oxford University Press, Canada, 2008, s. 308 – 314.
- Koch, R. J.; Roberts, E. A.; Armstrong, L. M.; Owen, C. D., Correlations Of Religious Belief And Practice With Collage Stundents' Tattoo – Related Behavior, *Psychological Reports*, Vol. 94, 2004, s. 425 – 430.
- Koch, R. J.; Roberts, E. A., The Protestant Ethic And The Religious Tattoo, *The Social Science Journal*, Vol. 49, 2012, s. 210 – 213.
- Koch, R. J.; Roberts, E. A.; Armstrong, L. M.; Owen, C. D., Body

- art, deviance, and American college students, *The Social Science Journal*, Vol. 47, 2010, s. 151 – 161.
- Kosut, M., Extreme Bodies/Extreme Culture, L. J. Moore; M. Kosut (Ed.), *The Body Reader*, New York University Press, New York, 2010, s. 184 – 201.
- Kosut, M., An Ironic Fad: The Commodification and Consumption of Tattoos, *The Journal of Popular Culture*, Vol. 39, No. 6, 2006, s. 1035 – 1048.
- Kozma, C., Historical Review: Dwarfs in Ancient Egypt, *American Journal of Medical Genetics*, Vol. 140A, No. 4, 2006, s. 303 – 311.
- Lang, K.; Lang, E. G., Mass Society, Mass Culture, and Mass Communication: The Meaning of Mass, *International Journal of Communication* 3, 2009, s. 998 – 1024.
- Laumann, A. E.; Derick, A. J., Tattoos and body piercings in the United States: A national data set, *American Academy of Dermatology*, Vol. 55, No. 3, 2006, s. 413 – 421.
- Le Breton, D., Ten ve İz, İ. Yerguz (çev.), Sel Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- Leavy, P.; Gnonng, A.; Ross, S. L., Femininity, Masculinity, and Body Image Issues among College-Age Women: An In-Depth and Written Interview Study of the Mind-Body Dichotomy, *The Qualitative Report*, Vol: 14, No: 2, 2009, s. 261 – 292.
- Lee, R. L. M., Bauman, Liquid Modernity and Dilemmas of Development, *Thesis Eleven*, No. 83, 2005, s. 61 – 77.
- Lilja, M., Theorizing Resistance: Mapping, Concretism and Universalism The New Feminist Concepts of our Time?, *Resistance Studies Magazine*, Issue 1, 2009, s. 3 – 19.

- Longhurst, B.; Smith, G.; Bagnall, G.; Crawford, G.; Ogborn, M.; Baldwin, E.; McCracken, S., *Introducing Cultural Studies*, Pearson Longman, England, 2008.
- Lury, C., *Consumer Culture*, Polity Press, Cambridge, 2011.
- MacCannell, D.; MacCannell, J. F., *Social Class in Postmodernity: Simulacrum or Return Of The Real*, C. Rojek; B. S. Turner (Ed.), *Forget Baudrillard*, Routledge, Taylor & Francis, London, 2004, s. 124 – 146.
- Macdonald, D., *A Theory of Mass Culture*, B. Rosenberg; D. W. White (Ed.), *Mass Culture: The popular arts in America*, MacMillan, New York, 1957, s. 59 – 73.
- Mack, N.; Woodson, C.; MacQueen, K.; Guest, G.; Namey, E., *Qualitative Research Methods: A Data Collector's Field Guide*, Family Health International, North Carolina, 2005.
- MacKendrick, K., *Technoflesh, or "Didn't That Hurt?"*, *Fashion Theory*, Vol. 2, Issue 1, 1998, s. 3 – 24.
- Maigret, E., *Medya ve İletişim Sosyolojisi*, H. Yücel (çev.), *İletişim Yayınları*, İstanbul, 2011.
- Malacrida, C.; Low, J., *Consumer Bodies*, C. Malacrida; J. Low (Ed.), *Sociology of the Body*, Oxford University Press, Canada, 2008, s. 305 – 307.
- Martin, L. S.; Gavey, N., *Women's Bodybuilding: Feminist Resistance and/or Femininity's Recuperation?*, *Body & Society*, Vol: 2, No: 4, 1996, s. 45 – 57.
- Mattelart, A; Neveu, E., *Kültürel İncelemelere Giriş*, H. Dilli (çev.), *İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları*, İstanbul, 2007.
- Mayor, A., *People Illustrated: In antiquity tattoos could beautify, shock, or humiliate*, *Archaeology*, Vol. 52, No. 2, 1999, s. 54 – 57.

- Melucci, A., *Challenging Codes: Collective action in the formation age*, Cambridge University Press, Cambridge, 1996.
- Miller, J.; Glassner, B., The “inside” and the “outside”: finding realities in interviews, D. Silverman (Ed.), *Qualitative Research: Theory, Method and Practice*, Sage Publications, London, 2004, s. 125 – 140.
- Mills, W., *The Power Elite*, Oxford University Press, New York, 2000.
- Mohangan, L., Creating ‘The Perfect Body’: A Variable Project, M. Featherstone (Ed.), *Body Modification*, Sage Publications, London, 2005, s. 267 – 290.
- Mukerji, C.; Schudson, M., Popular Culture, *Annual Review of Sociology*, Vol.12, 1986, s. 47 – 66.
- Mun, J. M.; Janigo, K. A.; Johnson, K. K. P., Tattoo and the Self, *Clothing and Textiles Research Journal*, Vol. 30, No. 2, 2012, s. 134 – 148.
- Müslüman Gençlere Din Bilgisi, n.d., *T.C. Başbakanlık Diyanet İşleri Başkanlığı*, 11. 06. 2013 tarihinde <http://www.diyana.net.gov.tr/yayin/basiliyayin/yweboku.asp?sayfa=61&yi d=2> adresinden ulaşılmıştır.
- Napolitano, V.; Pratten, D., Michel de Certeau: Ethnography and the challenge of plurality, *Social Anthropology*, vol. 15, No. 1, 2007, s. 1 – 12.
- Nazlı, A., Sosyolojik Bakışın Eşiğindeki Beden, *Toplumbilim*, Sayı 24, 2009, s. 61 – 68.
- Negrin, L., *Appearance and Indentity: Fashioning the Body in Postmodernity*, Palgrave Macmillan, New York, 2008.
- O’Neill, J., *Five Bodies*, Sage Publications, London, 2004.
- Ochoa, G. L., *Everyday Ways of Resistance and Cooperation: Mexican American Women Building Puentes with Im-*

- migrants, *Frontiers: A Journal of Women Studies*, Vol. 20, No. 1, 1999, s. 1 – 20.
- Oksanen, A.; Turtiainen, J., A Life Told in Ink: Tattoo Narratives and the Problem of the Self in Late Modern Society, *Auto/Biography*, Vol. 13, 2005, s. 111 – 130.
- Ortner, S. B., Resistance and the Problem of Ethnographic Refusal, *Comparative Studies in Society and History*, Vol. 37, No. 1, 1995, s. 173 – 193.
- Öncül, K., Kültürümüzde Dövme Geleneği, Kafkas Üniversitesi Türk Halkbilimi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları: 3, Kars, 2012.
- Pitts, V. L., 'Reclaiming' the Female Body: Embodied Identity Work, Resistance and the Grotesque, *Body & Society*, Vol: 4, No: 3, 1998, s. 67 – 84.
- Pitts, V., In The Flesh: The Cultural Politics of Body Modification, Palgrave Macmillan, New York, 2003.
- Post S., R., Relationship of Tattoos to Personality Disorders, *Journal of Criminal Law and Criminology*, Vol. 59, Issue 4, 1969, s. 516 – 524.
- Ricoeur, P., Anlamalı Eylemi Bir Metin Gibi Görmek, P. Rabinow; W. Sullivan (Der.), Toplum Bilimlerinde yorumcu Yaklaşım, T. Parla (çev.), Deniz Yayınları, İstanbul, 2008, s. 63 – 101.
- Ritter, M.; Frisby, D., The Philosophy of Fashion, in *Simmel on Culture*, D. Frisby; M. Featherstone (Ed.), Sage Publications, London, 1997.
- Ritzer, G., Sociological Theory, McGraw – Hill Publisher, New York, 2010.
- Ritzer, G.; Goodman, D.; Wiedenhof, W., *Theories of Consumption*, G. Ritzer; B. Smart (Ed.), *Handbook of Social Theory*, Sage Publications, London, 2003, s. 410 – 428.

- Roberts, T. A.; Ryan, S. A., Tattooing and High – Risk Behavior in Adolescent, *Pediatrics*, Vol. 110, No. 6, 2002, s. 1058 – 1063.
- Romanienko, L. A., Body Piercing and Identity Construction: A Comparative Perspective – New York, New Orleans, Wroclaw, Palgrave Macmillian, New York, 2011.
- Rosenblatt, D., The Antisocial Skin: Structure, Resistance, and “Modern Primitive” Adornment in the United States, *Anthropology*, Vol. 12, No. 3, 1997, s. 287 – 334.
- Ruiz, A., The Sprit of Ancient Egypt, Algora Publishing, New York, 2001.
- Sanders, C. R.; Vail, D. A., Customizing The Body: The Art and Culture of Tattooing, Temple University Press, Philadelphia, 2008.
- Sandvoss, C., Popular Culture, Fans, and Globalization, B. S. Turner (Ed.), *The Routledge International Handbook of Globalization Studies*, Routledge, Taylor & Francis Publisher, New York, 2010, s. 395 – 412.
- Scheinfeld, N., Tattoos and religion, *Clinics in Dermatology*, Vol. 25, 2007, s. 362 – 366.
- Schildkrout, E., Inscribing The Body, *Annual Reviews Anthro-pology*, Vol. 33, 2004, s. 319 – 344.
- Schwarz, M. T., Native American Tattoos: Identity and Spirituality in Contemporary America, *Visual Anthropology*, No: 19, 2006, s. 223 – 254.
- Scott, J., Domination and the Arts of Resistance: Hidden Transcripts, Yale University Press, New Heaven, 1990.
- Shilling, C., The Body in Culture, Technology & Society, Sage Publications, London, 2005.
- Shilling, C., The Body and Social Theory, Sage Publications, London, 1993.

- Shilling, C., *The Body in Sociology*, C. Malacrida; J. Low (Ed.), *Sociology of the Body*, Oxford University Press, Canada, 2008.
- Siebers, T., Introduction: Defining the Body Aesthetic, T. Siebers (Ed.), *The Body Aesthetic: From Fine Art to Body Modification*, The University of Michigan Press, Michigan, 2000, s. 1 – 13.
- Silver, E.; Siver, S. R.; Siennick, S.; Farkas, G.; Bodily Signs of Academic Success: An Empirical Examination of Tattoos and Grooming, *Social Problems*, Vol. 58, Issue 4, 2011, s. 538 – 564.
- Simmel, G., *Bireysellik ve Kültür*, T. Birkan (çev.), Metis Yayınları, İstanbul, 2009.
- Simmel, G., The Metropolis and Mental Life, K. H. Wolff (Ed. & Trans.), *The Sociology of Georg Simmel*, Free Press, Glencoe, 1950, s. 409 – 427.
- Simmel, G., Fashion, *American Journal of Sociology*, Vol. 62, No. 6, 1957, s. 541 – 558.
- Simmel, G., *Modern Kültürde Çatışma*, T. Bora; N. Kalaycı; E. Gen (çev.), İletişim Yayınları, İstanbul, 2011.
- Simon, J., W., Ink with meaning: What we can learn from the tattoos of our ancestors, *CNN: International Addition*, Eylül 26, 2014, 13. 10. 2014 tarihinde <http://edition.cnn.com/2014/09/22/living/what-we-can-learnfrom-the-tattoos-of-our-ancestors/index.html> adresinden erişilmiştir. Ayrıca <http://www.webcitation.org/6tjpbgal> adresinden de erişilebilir.
- Smart, B., Modernity, Postmodernity and the Present, B. S. Turner (Ed.), *Theories of Modernity and Postmodernity*, Sage Publication, London, 1990, s. 14 – 31.

- Smith, P., Kültürel Kuram, S. Güzelsarı; İ. Gündoğdu (çev.), Babil Yayınları, İstanbul, 2007.
- Solomon, M. R.; Rabolt, N. J., Consumer Behavior in Fashion, Prentice Hall Publications, New Jersey, 2004.
- Sözen, E., Söylem: Belirsizlik, Mübadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite, Paradigma Yayınları, İstanbul, 1999.
- Sözleşmeli Astsubay Temini, n.d., *Kara Kuvvetleri Komutanlığı*, 11.06.2013 tarihinde <http://www.kkk.tsk.tr/PerTem/temin2/astsubay.htm> adresinden ulaşılmıştır.
- Sözleşmeli Er Temini, n.d., *Kara Kuvvetleri Komutanlığı*, 11.06.2013 tarihinde http://www.kkk.tsk.tr/PerTem/temin1/soz_er.htm adresinden ulaşılmıştır.
- Sözleşmeli Subay Temini, n.d., *Kara Kuvvetleri Komutanlığı*, 11.06.2013 tarihinde <http://www.kkk.tsk.tr/PerTem/temin1/subay.htm> adresinden ulaşılmıştır.
- Storey, J., Cultural Theory and Popular Culture, Longman, England, 2009.
- Storey, J., Popüler Kültür Çalışmaları, K. Karaşahin (çev.), Babil Yayınları, İstanbul, 2000.
- Strinati, D., An Introduction to Theories of Popular Culture, Routledge Publisher, London, 2004.
- Sweetman, P., Modified Bodies: Texts, Projects and Process, B. S. Turner (Ed.), *Routledge Handbook of Body Studies*, Routledge, London, 2012, s.347 – 362.
- Sweetman, P., Anchoring the (Postmodern) Self? Body Modification, Fashion and Identity, *Body & Society*, Vol. 5, No. 2 – 3, 1999, s. 51 – 76.
- Sweetman, P., Only Skin Deep? Tattooing, Piercing and the Transgressive Body, M. Aaron (Ed.), *The Body's Perilous Pleasures: Dangerous Desires and Contemporary Culture*, Edinburg University Press, Edinburg, 1999, s. 165 – 188.

- Synnott, A., *The Body Social: Symbolism, Self and Society*, Routledge, Taylor & Francis, London, 2002.
- Tansuğ, S., *Anadolu'da Süs ve Bakım*, E. G. Naskali; A. Koç (Ed.), *Beden Kitabı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2009, s. 463 – 469.
- Tassie, G. J., Identifying the Practice of Tattooing in Ancient Egypt and Nubia, *Papers form the Institute of Archaeology*, Vol. 14, 2003, s. 85 – 101.
- Tattu, (2012a, 25 Nisan), <https://twitter.com/tattudotme/statuses/195110702426492928> adresinden erişilmiştir. Ayrıca <http://www.webcitation.org/6FQIOGdu4> adresinden de erişilebilir.
- Tattu, (2012b, 25 Nisan), <https://twitter.com/tattudotme/statuses/195108467135102976> adresinden erişilmiştir. Ayrıca <http://www.webcitation.org/6O0ICdpte> adresinden de erişilebilir.
- The Pew Research Centre. (2007). *How young people view their lives, futures and politics: A portrait of "generation next."*, 31. 12. 2013 tarihinde <http://www.people-press.org> adresinden ulaşılmıştır.
- Tijssen van Vucht, L., *Women between Modernity and Postmodernity*, B. S. Turner (Ed.), *Theories of Modernity and Postmodernity*, Sage Publication, London, 1990, s. 147 – 164.
- Tomlinson, J., *Globalization and Cultural Identity*, D. Held; A. McGrew (Ed.), *The Global Transformations Reader: An Introduction to the Globalization Debate*, Polity Press, Cambridge, 2003, s. 269 – 278.
- Turner, B., *Regulating Bodies: Essays in medical sociology*, Routledge, Taylor & Francis Group, London, 2002.

- Turner, B., *The Body & Society: Explorations in Social Theory*, Sage Publications, London, 2008.
- Turner, B., *Tıbbî Güç ve Toplumsal Bilgi*, Ü. Tatlıcan (çev.), Sentez Yayıncılık, Bursa, 2011.
- Turner, B., *Recent Developments in the Theory of the Body*, M. Featherstone; M. Hepworth; B. S. Turner (Ed.), *The Body: Social Process and Cultural Theory*, Sage Publications, London, 1999, s. 1 – 36.
- Turner, B., *The Possibility of Primitiveness: Towards a Sociology of Body Marks in Cool Societies*, M. Featherstone (Ed.), *Body Modification*, Sage Publications, London, 2005, s. 29 – 51
- Urhan, V., *Foucault, Say Yayınları*, İstanbul, 2010.
- Uzman Erbaş Temini, n.d., *Kara Kuvvetleri Komutanlığı*, 11.06.2013 tarihinde http://www.kkk.tsk.tr/PerTem/temin1/Uzman_erbash.htm adresinden ulaşılmıştır.
- Vail, A. D., *Tattoos are like potato chips ... you can't have just one: the process of becoming and being a collector*, *Deviant Behavior: An Interdisciplinary Journal*, Vol. 20, 1999, s. 253 – 273.
- Veblen, T., *The Theory of the Leisure Class*, M. Banta (Ed.), Oxford University Press, Oxford, 2007.
- Veblen, T., *Aylak Sınıfın Teorisi*, Z. Gültekin; C. Atay (çev.), Babil Yayınları, İstanbul, 2005.
- Vigarello, G., *Temiz ve Kirli: Ortaçağ'dan Günümüze Vücut Bakımının Tarihi*, Z. İlkelen (çev.), Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 1996.
- Vinshagen, S.; Johansson, A., *Everyday Resistance: Exploration of a Concept and its Theories*, *Resistance Studies Magazine*, No. 1, 2013, s. 1 – 46.
- Warde, A., *Consumers, identity and belonging: reflections on*

- some theses of Zygmunt Bauman, R. Keat; N. Whiteley; N. Abercrombie (Ed.), *The Authority of the Consumer*, Routledge, Taylor & Francis London, 2005, s. 53 – 69.
- Weber, M., *Economy and Society*, G. Roth; C. Wittich (Ed.), University of California Press, California, 1978.
- Weber, M., *From Max Weber: Essays in Sociology*, H. H. Gerth; C. W. Mills (çev. ve der.), Oxford University Press, New York, 1946.
- Weeks, J., *The Value of Difference*, J. Rutherford (Ed.), *Identity: Community, Culture, Difference*, Lawrence & Wishart, London, 1990, s. 88 – 101.
- Weitz, R., *Women and Their Hair: Seeking Power through Resistance and Accomodation*, C. Malacrida; J. Low (Ed.), *Sociology of the Body*, Oxford University Press, Canada, 2008, s. 314 – 321.
- Wellard, I., *Sport, Masculinities and the body*, Routledge, New York, 2009.
- Whiteley, N., *High Art and The Hight Street: The ‘Commerce – And – Culture’ Debate*, R. Keat; N. Whiteley; N. Abercrombie (Ed.), *The Authority of the Consumer*, Routledge, Taylor & Francis, London, 2005, s. 109 – 127.
- Williams, R., *Kültür*, İmge Kitabevi, Ankara, 1993.
- Willig, C., *Introducing Qualitative Research in Psychology*, Open University Press, Glasgow, 2008.
- Wohlrab, S.; Stahl, J.; Kappler, P. M., *Modifying the body: Motivation for getting tattooed and pierced*, *Body Image*, Vol. 4, 2007, s. 87 – 95.
- Wymann, C., *Tattoo: a multifaceted medium of communication*, *MedieKultur*, Vol. 49, 2010, s. 41 – 54.

- Yee, W.; Sidek, Y., Influence of Brand Loyalty on Consumer Sportswear, *International Journal of Economics and Management*, Vol. 2, No. 2, 2008, s. 221 – 236.
- Yumul, A., Ötekiliği Bedenlere Kaydetmek, K. Çayır; M. A. Ceyhan (Ed.), *Ayrımcılık: Çok Boyutlu Yaklaşımlar*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2012, s. 89 – 96.
- Yücel, V., Hafıza Yeri – Kimlik Yeri, E. Işık; Y. Şentürk (Ed.), *Özneler, Durumlar ve Mekanlar*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 101 – 116.
- Zukin, S.; Maguire. J, Consumer and Consumption, *Annual Review of Sociology*, Vol. 30, 2004, s. 173 – 197.